

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
iz v Mariboru z pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 80 k.
" 1/4 " . — fl. 50 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 " . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 25.

V Mariboru 3. oktobra 1867.

Tečaj I.

Velika beseda

na slavni spomin A. Krempljnu,

obhajana dne 15. kimovca t. l.

(Dalje in konec)

Omeniti še je treba, da so o priliki skušnje pri Mali nedelji dne 2. kimovca v župniški hram bili pozvani županje in nekteri drugi možje, kjer se jim je vcepljalo, naj bi beseda bila odložena na drugo leto, ker pre spomenik ni do-
dolan, ter celo sklep učinjen o preloženju. Vedeti je treba, da se beseda ni naslanjala na spomenik, nego to je le plod besedin. Zvedevši to nepotrebno zmotnjavo smo prihodnji den v soglasji z dr. Kl., župani in nekterimi svetovalci vse v prejšnjo kolonijo spravili razloživši na drobno, da ni naj menjšega vzroka odlaganju. Torišče besedi bilo je odmerjeno, da se vsaki oviri ali nepriliki menda od cerkvene strani ognemo, na velikem travniku J. Stranjšaka posestnika v Bučkoveh, četrt ure od cerkve in deset minut od Kremplj-
vega pokojišča, in določeno nikake svečanosti ne obhajati pri grobu, čeravno je Kr. tudi kakor duhovnik več deloval z besedo in nabožnimi spisovi, nego dvajsti in še več drugih. Nekteri mladenči so se drznoli grob z venci okinčiti za slavni den, toda neka znana roka je vence raztrgala; ta nespametna prikazen se nam zdi toliko čalarnejša, ker gojili smo trdno nado, da bodo na grobu isti večer gorele konci nektare lučice; ali oziraje se na posvečeno mesto videli smo, da je tema, kar je povse primerno besedam sv. pisma: da „ljudje boljše ljubijo temo, nego luč.“ V sovražniškem taboru se je trobilo, da bo moral vsak deležnik plačati goldinar, pa mo-
dro sodečega naroda ni splasila ta gnjusna in črna laž. Kvan-
talo se je, da bode bitje in tepenje med jurjevskimi in ne-
deljskimi dečki itd. vendar spodletelo je vsem hudobnim na-
klepom: „prazne vaše proti nam so vzteke.“

Kljubu vsem spletkam in oviram napočil je slavno častni den 15. kimovec, čegar pomen so glasno in rodostno ozna-
njevali mužarji že večer poprej. Pri pozni božji službi je bil gosto natlačen ves prostor okoli cerkve, čeravno je besedi začetek bil napovedan ob treh po poldne; okoli ene je po-
čela vreti od vseh krajev tolika množina ljudstva, da se ceste niso spretgale. Vozovi z venci opletani in s smrečjem ozalj-
šani pripeljali so iz Ptuja glediščne igralce, pevce, druge goste in čestito gospodo pridrdravšo se po železnici, po mi-
novših dveh urah na Moravščah v malonedeljski okolici, kjer so nas željno pričakovali domačini prav po slovenski šegi s kruhom, soljo in rujnim vincem. Posestnik G. je pozdrav povedal gostom v krepki in jedrni besedi, rekši med drugim: Presrčno veseli ondešnje bivalce, da imajo čast sprijeti na domačih tleh črste in neprestrašene branilce svojih pravic in hrabre zagovornike slovenskega naroda itd. Strel je na-
znanjeval prihod odličnega društva. Okrepivši in zahvalivši se za blagi sprejem odrinoli smo proti določenemu za slo-
vesnost torišču; bližaje se ugledali smo ne množico, nego široko jezero gibljooče rahlo z valovi mnogobrojnega ljudstva, razprostrtega po prostornem dolu, na število 4 — 5000. Zbrani že narod opaziv prah v debelih stolpovih v zrak se valjati prepoznal je privažajoče se goste, paščil se je k česti kliče na vse grlo: živili, slava. Zastave so se vile in priklanjale same bratinske radosti in ljubezni. Ravnokar porokovavši se z najbližnjimi prijatelji, ter otepši nekoliko neugodno pra-
hovje pozvemo, da ni ostalo pri našem črteži, nego da slavni

c, k. okrajni predstojnik nosi v žepu drugo vodilo, po katerem bo treba se ravnati, in sicer točno. No, mislim, že večkrat sem bil pri besedi, tudi obhajajoči se pod milim nebom, pa nikoli ni bilo opaziti, da bi se ondi bilo vprašat hodilo za besedin red k c. k. poverjeniku, marveč izročen je bil odboru za slovesnost. Videvši našo skrb in zadrego nek Madjar ondi pričujoč rekel je: „Glejte dva prsta, med njima je povse malo prostora in malo svetila; tej ozki lučici ste vi ubogi Slovenci podobni z govorno svobodo (jaz bi rekel, nesvobodo), vi pro-
site od Poncija do Pilata, pa skoro zastoj. toliko se morate uklanjati urednikom, ki niso narodu gospodje, nego služeb-
niki; pri nas na Ogerskem o takih priložnostih nikogar ne vprašamo, kaj ali kako hočemo govoriti; v ostrih kleščah imajo vas Slovence.“ Vsak omikanec, vsaj olikanec ve, da, hoče li se veliki besedi dati dostojno lice, treba je slavno občinstvo naj prvlje prijazno pozdraviti, s kratkim razviti nam-
men svečanosti, potem proslov spraviti na red, in potle še le nastopi govor o slovesnosti, za njim deklamacija itd.; toda bob v steno je bil, rečeno in poveljeno je bilo strogo se držati ukaza. Na tenko nam je znan vzrok teh prenaredeb, pa zamolčimo ga sedaj; prišeptemo vam samo toliko, snovajte si po svojih možganih načrte, kedar bodete na svoje po-
troške in za svoje novce snovali besede ali kako veselico, indi pa nikakor, ako niste prošeni. Toda bodi dovolj besed o nepovoljnih neugodnostih. Beseda se je sijajno in slavno pričela, vršila in dokončala, kar je dolžen priznati tudi na-
sprotnik. G. dr. Kl., govornik o Krempljnovem cerkvenem in zgodovinskem delovanju opravil je dično svojo imenitno na-
logo, govoril razložno in podučno. Po dokončanem govoru o slovesnosti se nam je naznanilo, da je na dnevnem redu napitnica na njegovo veličanstvo. Po katerem pravilu ide jego-
vega veličanstva posvečena osoba v črtež Krempljrove besede, račijo razložiti krpalci rečenega ukaza; vendar tudi temu je bilo zadovoljeno. Še le sedaj je bil na redu nek proslov; ste li čuli modrijane? kaj pomeni proslov, prosloviti? To smo odložili na poznejšo dobo. Po kratkem odmoru dekla-
moval je pravnik g. G. Krempljnov podolgšo pesem: „Cirkev-
njak“, ktero je skladal pokojnik sede na lepem holmci vrh malonedeljske cerkve in ogleduje se po vrhovih in vesnicah imajočih zgodovinska imena, ter premišljuje tožne razmere narodne oziroma na sedanje Slovence. Pozneje je besedil g. L. slavospev na čast Kr. Oba mladiča sta toliko vkusno, krasno, ugodno, krasnoslovnim pravilom primerno in navdu-
šeno slovila, da je zameknolo človeka umejajočega slovje. Lepa misel oblečena v krasno obleko slovenskega jezika, ter pravilno deklamovana je silna čarobnost poslušalcu. Deželni poslanec g. dr. P. učil je svoje razumne volilce modro in umno v odbrani besedi, kako naj skrbé za dušni razvoj in svoje osrečenje, naj marljivo bero domače časnike, naj si po občinah snujó bralna društva. Jegov govor je sprejavala mno-
gokratna „slava“, in to po vsi pravici in zasluženji. Kedar je mrak pregrnol zastor po lepi dolini, in blede mesec kakor raduje se naše narodne veselice, velečastno priplaval na čisto obnebe in zaleščale iskricice nebeske, razsvetile so sve-
tilnice snažno ozaljšan ter okusno prirejen glediščni oder, kjer se je namesto prekrasne igre „Samo“ navlašé za to svečanost sestavljene, žalibog da je nismo smeli gledati, pri-
kazala kakor predigra: „Cylinder in klobučec“, in potem „Žu-
pan.“ Ljudstvo se je tako silno tlačilo in phalo k odru, da bi ga skoro bilo prevrglo; klopi za odličnejše občinstvo pri-
rejene so v veliki gneči bile polamane, marsiktera tenša ob-

leka je sprijela razces ali razparek. Vsaj ni čuda, mnogo naših ljudi še ni videlo, ni slišalo slovenske glediščne igre, in po dovršeni igri so Slovenci kupoma popraševali, ne bode li se več igralo. Vidi se odtod, koliko ljudstvo hlepi po dušni in narodni hrani. Igralci, sami dobrovoljci, ponašali so se kakor na dobro urejenem mestnem gledišči, vse je teklo gladko in brez naj manjše ovire. Očitna in presrečna zahvalnost bodi pred vsemi izrečena mlademu glediščnemu reditelju g. Kranjcu Aleks., kateri je bil močnik v pripravljani in prirejanji. Prepisal in razredil je za 15 oseb igro „Samo“, zbiral in beračil igralce, učil se naj težejšo vlogo, oskrboval narodno obleko, dekoracijo, oder itd. Potem, ko smo dobili odpisek od veleslavnega c. k. namestništva, ne dovolivši tega igranja, uredil je v nekaj dneh igro „Župan“, in vendar, vse je dično dovršeno. Slava mu! Zahvaljujemo se jegovi blagi sestri, gospodičini Kranjčevi Ernestini, ktera je v vsaki okolščini pripravljena na oder stopiti, ter opravlja svojo vlogo izvrstno; isto tako izrekamo zahvalnost vsem ostalim gg. igralcem, kateri so ne glede na trud, čas in potroške darovali se, da povečajo slovesnost. Po glediščni igri je g. Gr., oziraje se naj prvlje na veliko navarost pretečo od inorodnih mejašev naši narodnosti, podučeval ljudstvo o gospodarstvenem zboljšku in napredku, spet razumno in modro. Potem je sledel pozdrav dragih in častitih gostov prišedših iz raznih slovenskih okolice, lok in gorice, od Mure, Ščavnice, Pesnice, Drave. Bratje Kranjci so imeli zastopnika g. Remca, spisatelja glediščne igre „Samo“; Gradec dra. Kr. počastili so nas trije deželni poslanci namreč gg. H. D. P. Neizrečeno ljubi so nam bili prekmurski Slovenci, kateri počinjajo z nami čutiti, naše knjige prebirati; naj nas tesneje veže hrupne Mure sopot. Govornik je povdarjal Kr. besede, naj Slovenci ne bodo več toliki bedaki, da bi branili tujčevo proso, svoje pa dali vrabljem zobati; naj ne bi več črtil brat brata; naj ne bi sovražila in dražila vesnica vesnice itd. Iskreni rodoljub g. Č. se je posebno prikupil s primernim govorom poslušalcem kmetom in slovenskim materem. Srčno se zahvaljujemo gg. pevcem ljutomerskim, ptujskim in drugim za trud in ubrano petje; bilo jih je okoli 50, vendar pod milim nebom bi bilo še želeti večega zbora. Živela draga in blaga, nada naše boljše bodočnosti, slovenski dejaki! katerih je treba o takih veselicah, kakor ribi postrvi bistrice; živeli posebno oni, ki so vence, napise itd. delali, in skoro sami vse vredili. Naj večja pa slava tebi preljubez-rivo slovensko ljudstvo, katero si naš klic slišalo in dobro razumelo, ter v ogromni množini se udeležilo kaže ljubezen narodnemu učenjaku Krempljnu in dovoljno godnost narodne zavednosti. Čista so vaša tla, zato smo na njih odmerili toliko veličansko slovesnost; lepo slovensko besedo ste ohranili neomadežno, razumni ste in prebrisan, kakor malokje indi ljudstvo na Slovenskem. Živeli premili Slovenci! Bože daj! da se drugo leto vidimo slavno zbrani na grobu pokojnega Volkmajerja pri sv. Vrbanu ali pa na drugem priličnem torišči v veliki besedi. Naposled še ponosno naznanjam, da ni bilo nikake naj manjše vrnjeke, nikakega nemira ali svaje; Slovenec ve razsoditi, da so mu svete take prilžnosti. Dičimo se zadovoljni, da pri nijedni besedi, kar smo jih obhajali, ni bilo niti tenje o neredu. Za to gre čast tebi milo in spametno slovensko ljudstvo!

Zgodovinski spominki za prosto slovensko ljudstvo.

Spisal

Davorin Trstenjak.

VIII.

Svetlobrado.

To ime jeneskončno važno za slovenskega jeziko-in zgodovinoslova. V bukvah Diplomat. Scr. Duc. Styr I. 7—8. se bere, da je 13. februarja 960. cesar Otto I. na prošnjo vojvode Heinriha, njegove matere Judithe in friziškega škofa Abrahama duhovniku Dietpertu v županiji: H o r v a t i (Nemci so ime popačili v: Crawati) daroval kraljevska posestva. Ta županija je ležala v gornjem Štajerju v lubniški (Leoben) dekaniji, še danas stoji tam crkva sv. Jurja (St. Georgen in Kraubath). Škof Abraham v Frizingu na Bavarskem je za Slovence, ker je njegova škofija segala do škofje Loke na

Kranjskem lepo skrbel, in dal v slovenski jezik več molitev prestaviti. *)

Posestvo, katero je duhoven Dietpert dobil, je ležalo med gorami Korostol (Nemci so pisali: koroztu-Felsenstuhle Felsenthron), K o p i r (primeri: K o p a, K o p l a, imena planin na Pohorju, po pohorski: k a p a), in od verhunca brega Svetlobrado (Nemci so pisali: Zwetlobrado) do marofa: Polhšise (Nemci so popačili ime v: Bulchsisse). Svetlobrado pomenja to, kar: svetlo brdo, svetli breg. Tako spet imamo dokaz, da še so leta 960. Slovenci po gornjem Štajerju stanovali; lepo mesto Lubno (Liubana, Liuban, Leoben) to je mesto med lubi, lobi staroslov. breg, gora, postavili.

O vinoreji.

Pri nas na slovenskem Štajerju in na dolenskem Kranjskem se prideluje precej vina in naša posebna skrb mora biti, da se pridelki ne pomnožijo samo, temuč tudi zboljšajo. Treba je tedaj ne samo z rokami pridno delati, ampak tudi s pametjo, drugače nas bodo vsi naši sosedje prekosili, ker bodo več in boljših kapljic na prodaj imeli; železnice pa njihove pridelke za primerno nizko ceno razvažajo tudi v daljne kraje. Mi ne smemo vsega sami popiti in celo leto naše lepe slovenske pesmi v veseli družbi pri bokalu vina prepevati; treba nam je štibre odrajtovati, dolgove poplačevati in otroke skrbno izrejevati, kar nam je večidel le takrat mogoče, če so nam dale vinske gorice žlahtne kapljice.

Večletni bralci „Novic“ so si že popravili svoje vinograde in vejo, koliko izda dobro obdelovanje, primeren gnoj in kakšne trse treba zasajevati, da se v vsakem kraju pridela obilo in dobrega vina. Oni tudi poznajo, Vrtovčevo „Vino-rejo“ in ker tudi „Slovenski Gospodar“ prinaša izvrstne sestavke od skušenih vinorejcev, med kterimi slovi naš gosp. Jančar, kterega bukvice „Mladi Vinorejec“ je tudi društvo sv. Mohora v veliko iztisih po Slovenskem razširilo, smemo pričakovati, da bodo tudi starši vinorejci bolj pogostem začeli premišljevat lastnosti trsa in njegove potrebščine. Vendar je k temu še bolj potrebno djanske vaje, da se vidijo dobri nasledki umnega gospodarjenja. Kdor tedaj ima prilžnost, naj nikar ne zamudi razgledati si ravno zdaj pred bratvo take umno obdelane vinograde, da se sam prepriča, kaj premore um in pamet poleg pridnih rok.

(Konec prihodnjič.)

Domače stvari.

(Pomoček proti plesnobi.) Mnogokrat plesnijo klobase, svinska pleča in druge take stvari za jed, ktere bi radi dalje hranili, posebno če je hranimo v mestu, v kterem, se nahaja volhki nečisti zrak. Da se plesnoba celo odvrne, ali če je že nastala, spet odpravi, ni boljšega pomočka kakor ta; Vzemite navadne kuhinske soli in ji v kaki posodi prilej toliko vode, da postane močniku podoben zastop, s tim močnikom se mora plesnivo meso dobro pomazati, plesnoba premine na to v nekaj dnevih, na mesu se napravi solnokristalna skorja, ktera varje meso vsake dalnje plesnobe.

Členi svinskih pleč bi se morali vsikdar s takim solnim močnikom dobro namazati, ker pleča tukaj naj rajša začnejo plesniti. (Landw. Ztsch.)

(Po čem se da za pol leta naprej vreme prerokavati.) Ogerski časnik „Vas Up.“ pripoveduje o tem takole: Kakoršen je veter ob času, ko sta si noč in dan enako dolga, to je od 17. od 25. marca, in od 17. do 25. septembra, tako je vreme celega pol leta potem. Skušnje skozi 60 let so na Angleškem to potrdile, po tem takem se more iz severja prerokovati mrzlo vreme, iz juga vreme toplo, iz juter-nika suho, iz večernika pa deževno vreme.

(Da ne bode pšenica snetljiva.) Kdor noče snetljive pšenice imeti, naj seje staro t. j. dveletno seme, kdor pa tega ne zamore, naj semensko žito z vodo dobro opere, potem ga naj z gnojnico polje in z živim apncm dobro napraši.

J. Ž.

(Kaj je s plesnivim žitom storiti.) Plesnivo žito se mora s kropom popariti in dobro posušiti, potem ne škodi.

J. Ž.

*) Pozneje so nemški škofje malo za Slovence skrbeli, po nemškem pred tridimi Slovenci predgali, celo v novejših časih, spomnite se na Zängerla in Rauscherja. Vredništvo.

Dopis.

Iz Brežke okolice konca kimovca. Pri nas imamo prav dobro letino pričakovati, za kar bodi Bogu, daritelju vsega dobrega vroča zahvala. Ozimina je bila sicer nekoliko snetljiva, vendar še precej zdatna, poletni pridelki pa vsled ugodnega vremena, nobene uime, primernega dežja z jesenskimi tako dobri, da nam ne bodé skrbeti za ljubi kruhek po zimi. Vinska kapljica obeta obilna in dobra biti, posebno ker umniši vinorejci še le zdaj brati začnejo. Cena menda ne bode prenizka, ker na Primorskem nek slaba kaže in že zdaj od ondot in iz Gorenskega k nam prihajajo vinski kupci. Vendar se pridelkov cena ne more več meriti z vinom iz slovenskih gor, ker železnica dosti vina privaja iz sosedne Hrvaške, kjer po umnem obdelovanju naši bratje Hrvati dosti dobrega vina dobivajo. — Bčelarstvo se ni ravno izvrstno dobro obneslo, vendar se spleča kmetovalcu tudi taj trud in naše gospodinjne ne bodo samo imele za povitice sladkega medu, temuč še bomo tudi nekoliko na prodajo imeli, ker kupci že sedaj za snažno robo ponujajo po 15 goldinarjev za cent.

Krme imamo obilo, če ravno se nam je otava druga leta bolje obnesla.

Tudi pri nas se že poznajo nasledki umnega preišljevanja, ker si gospodarji, ki prebirajo „Slovenskega Gospodarja“, „Novice“ in „umno kmetovanje“ vse bolj po pameti osnujejo, kakor to hočejo sedajni težki časi imeti, posebno poznajo že natanjko vrednost dobrega gnoja po spoznanju natornih moči. Le škoda, da nismo že od nekdaj imeli dobrih slovenskih šol pri farah, da bi se bili za djansko življenje kaj več naučili, kakor samo en par stranskih besedi, s katerimi se vtegnemo k večemu le kakemu nemškutarčeku prikupiti. Pri svojih otrocih pa že zapazujemo, kaj hasnijo dobre šole in če ravno še niso tak osnovane, da bi fant, ki šolo domačo dovrši, vse vedel, kar mu je za življenje potrebno, daja sedajna na pol slovenska šola vendar podlago za daljši poduk, ktereга priden učenec lahko dobi iz dobrih slovenskih bukev doma. Če imamo pamet in črstvo voljo, se bode tudi ta reč na bolje obrnola in dobili bomo mi Slovenci, kar nam gre, kakor tudi že vsi drugi narodi imajo za njih primerne šole.

Le prinašaj, ljubi „Gospodar“ tudi kaj podučnega večkrat za naše gospodinjne, ki imajo bolj mehko srce do otrok in do sv. vere in vsega, česar nam je doma treba, ker se ravno v hiši domači trudijo od zore do mraka in imajo več upliva na nježne otročičke, kakor mi možki, ki moramo večidel zunaj doma za vsakdanji kruh skrbeti.

J. Š., kmet.

Novičar.

— Za nas katoličane naj bolj vesela novica tega tedna je: da je šepavi Garibaldi vjet. Navozlal je bil napad na papežovo deželo, podal se sam na mejo, ali prišel je italianskim vojakom v roke pri mesticu Asinalunzi in odpeljali so ga v Alesandrijo v zapor. — Pred tremi tedni je bruhol v Genovi besedo: da mora papežev prestol pasti; kmalu potem je svojim roparskim tovaršem razglasil, da jih čaka 100.000 mladih junakov, ki se druga ne boje, kakor da jih je vse preveč, izgnati iz Italianskega papeževe vojake in vse duhovnike. — Zdaj je širokoustnež jetnik, preden je še meje papeževe lastnine prestopil! — Kdo ne vidi v tem, kako čudežno previdnost Božja hudobnežev naklepe meša in nevarnost odvrta, ki sv. Očetu žuga! Italianska vlada, kakor se sama hvali, je zdaj svojo dolžnost storila; toda — ne iz spoštovanja pravice, ki brani krasti in ropati, ampak iz strahu pred Francozi, ki so že bili pripravljeni, zopet se vrtni v papeževe dežele, ako bi bila prekucija rogove pokazala. Obvezala se je italianska vlada po pogodbi z Napoleonom skleneni, da se ne dotakne lastnine, ki je še papežu ostala, potem ko ga je za drugo oropala. In v ravno tej pogodbi, ki odobrava prejšnjo krivico, je za italiansko vlado past, da ne more v Rim. Če je toraj zdaj šepavemu vitezu šako pokazala, je storila to iz strahu pred Napoleonom, a ne iz ljubezni do papeža. Zatoraj se zdaj že nekoliko kislo drži, da je Giosepeta zaprla, ker se tu in tam po mestih zavolj vjeteга ljubčeka z rdečo srjaco nepokoj dela in ministerstvo se rogoviljenja boji. Kakor list „Opin.“ piše, se že Garibaldiju ponuja, naj na svoj otrok Kaprero gre, pa naj pusti svoje naklepe na Rim. Odsel je sicer po naj novejših poročilih,

da bi pa popustil svoje prekucijske naklepe, je ravno toliko mogoče, kakor lesici, da ne krade.

— Gospodje Madjari in gospodje Nemci so nam dobro nasolili dvalistično čorbo. Pogodba zastran davkov med obeh strankama je sklenena in čaka potrjenja v državnem zboru. Takole so naštimali: k splošnim državnim stroškom bodo iz ogerskega kraljestva od zdaj in 10 let naprej vsako leto plačevali 30 procentov; mi pa, to je, kar ni ogrsk. kraljestva, imamo vsako leto 70 procentov šteti. — Na dalje potrebuje država vsako leto 146 milijonov, da se plačajo obresti od državnega dolga. Madjari so milostljivo dovolili, da plačajo za prihodnje leto (češ da se nam prikupijo!) 38 milijonov; za naprej pa le samo na leto 29 milijonov; mi pa, ubogi Takrajlitavci imamo skrbeti vsako leto za 116 milijonov! — Da je Takrajlitavcem veselje še popolniše nad dvalizmom, je razglasila „n. Presse“, ki je poprej tolikokrat dvalizmu glorio pela, da so dežele takraj Litave konec leta 1866. več milijonov dolžne ostale rednih davkov in da se nikakor ne da poloviti še vsako leto 116 milionov za plačevanje obresti državnega dolga. Kaj tedaj početi? Miha! jej, ali pa — pogini! Če hočemo toliko zmoči, moramo, kakor do sedaj — dolgove delati, ako nam le kdo še posodi; in pri vsem tem ostane državni dolg stari in se množi vedno z novim. Če pa dolgov več delati ne moremo, pa recimo, da smo prišli na kant. Madjari se bodo pa k temu smejali, ker so se z novo pogodbo državnega dolga čisto znebili in hočejo le milostljivo z nekoliko milijoni pripomagati, da mi obresti zmoremo. Če tega več ne moremo, potem pa porečejo: a dobro, zdaj pa tudi nam doklada za obresti odpade. — In oča dvalizma, naš državni pečatnik baron Beust, je še hvalo izrekel obema strankama poslancev, ki so to poravnava sklenole, češ da so toliko truda imeli. So, so, ki bodo plačevali, bodo še več truda si užili. Nas pri vsem tem najbolj tolaži to, da je od dne do dne očitniše, da je dvalizem sama nesreča za Avstrijo. —

— Novo izvoljeni preč. sekovski škof dr. Zwerger bodo 13. vinot. v Solnogradu v škofa posvečeni. Podali so se v Rim, da se v duhovskih vajah na posvečenje pripravijo.

— Kaj vse okrajni zastop mariborski počenja! Da je 3. sept. sklenol, naj se šola od crkve loči, in scer zato, da se narodna (pa ne Slovencev!) omika prav povzdigne, nad tem se nikakor ne bi spotikali; vsaj vemo, da če v vesi le pri eni hiši kužej se oglasi, brž vsi drugi kužeji po vesi začno za njim lajati. Taka je zdaj zastran šole. Vseh napak pri šoli kriva je kat. crkev — tako se derejo noč in dan po dunajskih časnikih, in v isti rog trobijo zdaj po deželah, in tedaj tudi mariborski okrajni zastop ni mogel molčati, — kar mu prav radi prizanašamo. — Odbor je tedaj kakor se mu je naročilo, poslal prošnjo do deželnega odbora, in ravno zavolj te prošnje se nam vredno dozdeva, da to reč v misel vzamemo, ker so razlogi (nagibki) te prošnje tako „nezgruntano“ modri, da bi pač bila škoda, ko bi jih bralcem „Gospodarjevim“ zamolčali. Tedaj pozor! V prošnji se bere: da je zdaj (namreč pod baronom Beustom) prišel čas, da ima svoboda vse postave na vseh straneh prešinito. „Da se pa tudi ta obljuba izpolni, bode li ta duh meso in kri postal in se razvil v čvrsto telo, ki je zmožno braniti se; ali ne bo veliko več kot slaba senca se vlačil, trepetaje in brez moči, da pred kakoršnim si bodi novo vzhajajočim solncem, naj si bo plašnega samovladarstva (absolutizma) ali predrzne vojaške oblasti, brez sledu zgine — dokler ogromna večina ljudstva za svobodo celo nič ne mara. Kako bi pa tudi drugače bilo, dokler se prvi učenci ljudstva (namreč učitelji Vr.) z mlekom sužnosti izrejajo.“ — Veča blodnja vendar biti ne more, kakor besede, da „duh postane meso in kri in se razvije v čvrsto telo.“ Kako bo neki to telo živel, ako se duh prevrže v meso? Menda le hočejo meseno svobodo? Psovka, da se učitelji izrejajo v sužnike, je tako krivična in grda, da bi pač iskreno želeli, naj se pošteni učitelji marib. okraja vendar oglasijo in predrzno natelevanje odbijejo. — Pa poslušajmo na dalje okrajno modrost. „Nezadosten je poduk pripravnikov in naj manj se skrbi za to, da postanejo nravni, čvrsti značaji, svobodni možje. Crkev jih ima s početka v svoji oblasti, in kateri so naj bolj pripravi, njo in nauke njene za naj važnišo reč, vse drugo pa kot postransko reč imeti, so v prvi vrsti; z drugimi pa, ki z vedrimi očmi v znanostih napredujejo, se dela kot z garjevimi ovčicami. Pod tim jarmom se potere možki duh samostalnosti.“ — Pomen teh besed je ta-le: učitelji se mo-

rajo tako izrejati, da se jim ves kristijanski duh zatere in se navdajo žolča soper katoliško crkev, tako postanejo svobodni, to se pravi možje, katerim ni treba še zmeniti se za to, ali je njih življenje, djanje in nehanje po božji postavi ali ne. Rekel je pa pošten Tirolec in kristijanski oča: „V šolo, kjer so taki učitelji, bi jaz še svojih svinj ne poslal!“ — Sploh pa vse to čenčanje o svobodi učiteljev je brezumno. Vsak pošten kristijan je svoboden mož, in on, ki se naj bolj sv. crkve drži, je naj bolj svoboden, kakor je ona sama od nekdanj braniteljica svobode, zavetje svobode. Kdo je sužnike rešil sužnosti, če ne sv. crkev; kdo je zatiravcem svobode vselej naj bolj krepko se ustavljal, če ne sv. crkev; kdo se soper npravno sužnost, kakoršna dan denešnji ljudi tlači in jim dušne oči slepi, naj bolj poteguje, če ne sv. crkev? — Da so pa tudi učitelji pod oblastjo crkveno izrejeni prav rogati svobodnjaki, katerim se toraj duh svobode ni zatrl, pokazali so na učiteljskem zboru v Beču, ko so nekteri ravno tako govorili, kakor okrajni marib. odbor. Slednjic kažejo ti odborniki, da niso nikoli bili ne pri poskušnji pripravnikov, niti niso pogledali v pripravniške svedočebe (spričebe), sicer bi ne mogli kvasiti, da se pri pripravnikih na drugo ne gleda, kakor nato, da so crkvi vdani in da vedo kr. nauk.

Na zadnje maha odborova prošnja na mlade duhovnike, kateri podpihuje narodni prepir. Da se temu v okom pride, želi, da se napravijo učiteljska semenišča, se ve da taka, kder ne bodo duhovniki več govoriti kaj imeli. Ta je, ki vas peče, vi okrajni odborniki. Slovenskemu jeziku v šole vrata zapreli, to je vaša prisrčna želja, ker — ne veste, česar želite! (O to dobro vedo gospodje namreč ponemčenje našega ljudstva! Vr.)

Ker se je ta prošnja v izgled in spodbujo tudi drugim okrajnim zastopom poslala, naj tudi tako navijejo: svetujemo pametnim Slovincem, naj na noge stopijo in napravijo prošnjo, ki bo pa, se ve da, prošnji marib. okrajnega zastopa naravnoč nasproti. Častite gospode duhovnike pa prosimo, naj se ne dajo tem oblizanim svobodnjakom, ki se vojskuje prav po Donkišotovo soper sv. crkev, preplašiti, ampak da gg. učiteljem pomagajo, da se svojih prav dvomljivih in nenaprosenih zaštitnikov obranijo.

— V Berolinu na Pruskem, kjer je gosposka luteranske vere, je obsodila kriminalna sodnija vrednika „Kladderadatsch“ evega za 14. dni v ječo, in scer zato, ker je neumno šalo imel, da so iz Rima 25 svetnikov poslali na izložbo v Pariz. Sodnija je spoznala v tem zasramovanje katoliških naprav. — V katoliški Avstriji se pa drzne nemško-židovsko časnikarstvo veliko hujše napade na kat. crkev in to — brez kazni.

— Zdi se, da se bodo med Turki in Srbi na skorem prav resnobne stvari godile. Skoraj ni verjetno, da se ne bi v kratkem pograbili, ker Turki ropajo neprenehoma na srbski meji. — Onemu mrzkemu činu na ladji „Germania“, se je pridružil drugi ravno tako vljuden in vreden turške kulture. Ko je namreč pred kratkim neki Srbljan šel na mejno stražo na ravnem Polju v kruševačkem okraju in ga je turška straža opazila, ga je taki vstrelila. Srbska vlada hoče ta čin predložiti skupščini, ktera je na 11. oktobra sklicana.

Česko deželno poglavarstvo je prepovedalo zidanje českega gledišča v Pragi. Mestni zbor se je o tem posvetoval in soglasno sklenol, da zidanja ne bo prepovedal, temoč se trdno držal svojih pravic. Poglavarstvo pa hoče ostati tudi trdoglavno pri svoji prepovedi. — Radovedni, smo res, kako se bo ta stvar rešila.

— Koroški deželni odbor je poslal pismo, d. 14. septembra 1867, na notrajno ministerstvo zastran onega ukaza, po katerem se mora vpeljati slovenščina v uradnih in školah. V tem pismu navaja med drugimi tudi to, da se v Koroški že čez sto let zmirom germanizuje, da ste že dve tretjini stanovnikov ponemčeni, da se ta celi čas, v katerem se germanizuje še ni nihče temu soperstavljal, samo zadnjih 20 let se je začela temu protiviti neka prenapeta stranka, h kateri spadajo posebno duhovniki itd. Dokazuje odbor v svojem pismu nadalje, do so Korošci še le srečni samo od onega časa, od kterega so ponemčeni, ker samo po solneu nemške kulture sogreti so le še začeli čutiti in misliti. — ??? — Samo nemški kulturi se morajo zahvaliti, da so rešeni iz divjaštva, samo ona je Korošcem življenje. — O vi vbogi Korošci vi, kateri še

niste ponemčeni vi še ste tedaj sami divjaki, kateri nič ne čutite, ne mislite in samo životarite! — Prosi k slednjemu Koroški deželni odbor, da naj ministerstvo on ukaz za stran Koroške prekličje in poprek naj nič ne stori brez dovoljenja Koroškega deželnega zbora.

Kolikor se vidi iz Hohenwart-ovega in tega pisma, so Koroški Slovenci v prav dobrih rokah.

To se res mora reči pravo žretje Slovincem.

Moramo pripustiti, da je to prav lepo plačilo za slovenske dualiste — za slovenske državne poslance. — Zapustili so Slovenstvo in podpirali dualizem, Ministerstvo jim na njihovo pismo niti ni odgovorilo, autonomični uradi pa jim res prav lepo odgovarjajo. — Vidi se vendar zadosti jasno, do so slovenski državni poslanci nepoboljšljivi, ker morajo gotovo vedeti, da je ves narod soper dualizem in vendar so spet na Dunaju in pomagajo kovati dualizem; skoraj bi primorani bili misliti, da je samo kako osebna korist na Dunaj vleče!

Neki ogerski časnik piše, da se bodo v Oggerski za ona pisma, ktera nejdo iz dežele, poštne marke od 5 kraje. znižale na 3 kr.; za druge dežele cesarstva pa ostanejo dozdajne marke t. j. za 5 kr. — Ker je Oggerska zadnja pogodbo z Cislitavo tako izvrstno izpeljala, lahko nižje cene dela!

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.
Pšenice vagan (drevanka)	4 50	5 05	5 10	4 50				
Rži	3 20	2 25	3 60	3 20				
Ječmena	2 50	—	2 90	—				
Ovsa	1 60	—	1 65	—				
Turšice (kuruze) vagan	3 —	3 30	3 —	3 20				
Ajde	2 80	—	3 20	2 —				
Prosa	2 60	—	3 40	—				
Krompirja	1 30	—	80	1 20				
Govedine funt	— 18	— 24	— 22	— 24				
Teletine	— 22	— 26	— 26	— 26				
Svinjetine črstve funt	— 26	— 26	— 24	— 25				
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	8 50	—	6 90	7 80				
" 18"	—	4 65	—	—				
" 36" mehkih "	5 50	—	5 —	5 80				
" 18" "	—	3 25	—	—				
Oglenja iz trdega lesa vagan	— 80	— 40	— 40	— 40				
" " melkega "	— 60	— 30	— 40	— 35				
Sena cent	1 —	1 —	— 65	— 95				
Slame cent v šopah	— 90	1 —	— 45	— 85				
" " za steljo	— 60	—	— 36	— 60				
Slanine (špeha) cent	36 —	44 —	40 —	40 —				
Jajec, šest za	— 10	— 12	—	—				

Cesarski zlat velja 5 fl. 97 kr. a. v.

Ažijo srebra 122.50.

Narodno drž. posojilo 65.—

Loterijine srečke.

V Gradcu 25. septembra 1867: **75 40 51 37 28**
Prihodnje srečkanje je 9. oktobra 1867.

Od mnogih krajev nam prihajajo zmirom pritožbe, da častiti p. n. naročniki lista „Slovenski Gospodar“ ne dobivajo redoma; vsem zatoraj s tem oznanjamo, da se listi vsak četrtek redoma na pošto dajajo na vse, p. n. naročnike, če zatoraj kateri lista ne dobi, ni naša krivnja. — Prosimo pa vse p. n. naročnike, kateri lista redoma ne dobivajo, naj taki na pošti reklamirajo t. j. naj dajo na pošto odprto pismo (ne zapečaćeno), v katero se vendar sme samo sledeče napisati „Reklamacija! lista N. (tukaj se mora pristaviti številka lista, kterega ni dobil) „Slovenskega Gospodarja“ podpisan ni prijel“ N. N. (ime in zaime) kraj in zadnja pošta. Za tako pismo se na pošti nič ne plača.